

Дефицит на зеленчуци и плодове в Европа – криза с дългосрочни последици

Автор(и): Растителна защита
Дата: 19.04.2023 Брой: 4/2023

Земеделието в Европа се намира в все по-голяма зависимост от капризите на климата, което се отразява на системата за доставки на храни. Един от нагледните примери от началото на 2023 г. е пълният хаос, настъпил в хранителните вериги в Обединеното кралство, където плодовете и зеленчуците се превърнаха в дефицитни стоки. Зеленчуковата градина на Европа, която е основен доставчик на зеленчуци в континента, е жертва не само на непредвидимите климатични промени, но и на агресивната политика в посока целогодишно свръхпроизводство и консумация. Обработваемите площи в Испания, които се напояват изкуствено, са се увеличили през последните десетилетия, въпреки че стопанските валежи намаляват. Свидетели сме на изключително високите температури

на Иберийския полуостров още от началото на годината. От продължителната суша в южната страна са засегнати и районите, които традиционно отглеждат овощки, маслинови дървета и лозови насаждения.

“Това, на което сме свидетели през последните седмици, много скоро от шокиращ факт ще се превърне в реалност и то не само за конкретния пазар в Англия”, споделя Елиза Отерос, професор по екология в университета в Кордоба, Южна Испания. Често смятаме, че екстремните промени във времето имат временен характер, но всъщност това са трайни изменения на климата.

„Дъждът и температурите стават все по-непредсказуеми“, обяснява Отерос. Вместо ясно изразени сезони, фермерите започват да свикват с климатичните колебания и то не само в Испания. Общо взето формулата на климата през последните години може да се опише така – твърде горещи лета и топли зимни седмици, следвани от слана, суша, а накрая – проливени дъждове и градушки. Метеоролозите прогнозираят субтропичен климат за Южна Испания, а други райони от страната вероятно ще се превърнат в пустини.

Земеделското производство в Централна и Северна Европа също търпи промени в следствие изменението на климата. Високите температури и липсата на валежи през рекордното лято на 2022 г. предизвикаха спад на добивите. В Германия са събрани дванадесет процента по-малко зеленчуци като краставици, чушки и домати, отколкото през 2021 г.

Дългосрочни последици

Всичко това оказва влияние върху селскостопанското производство. Но е интересен и фактът, че „обработваемите площи, които се напояват изкуствено, са се увеличили през последните десетилетия, въпреки че вали все по-малко“, казва Отерос. Миналата година количеството на стопанските валежи е било с около 26 % под средното за годините от 1981 до 2010 г., през февруари 2022 г. са паднали 80 % по-малко валежи, според испанската метеорологична служба. През останалите месеци положението също изглежда притеснително – през месец май валежите са били с 65 % по-малко от нормата, а през октомври с 35 %.

Площите за отглеждане на зеленчуци в оранжерии и насажденията с цитрусови плодове в източна и южна Испания са силно засегнати от липсата на валежи. Но не само те: често дори растения, които виреят в сухи райони, като маслинови или бадемови дървета, са заменени от сортове, които дават по-големи добиви, но в замяна трябва да бъдат напоявани много повече. Регионите Мурсия и Алмерия,

наречени „Градината на Европа“, отглеждат чушки, домати и други зеленчуци за европейския и международния пазар целогодишно. Тези гигантски оранжерии в южна Испания се сблъскват с проблема с огромното потребление на вода и електрическа енергия.

Суша и недостиг на вода

Сушата вече не засяга предимно територията на южна Испания. Още в началото на годината беше обявена извънредна ситуация с режим на водата в североизточната част на Каталуния и използването на вода за напояване беше ограничено. Там се намират част от най-големите овощни градини в Испания. Те страдат от постоянна суша и най-вече от сухи и топли периоди през зимните месеци, последвани все по-често от дълги периоди на слана и застудяване през пролетта.

„Овощните дървета цъфтят твърде рано. Слана, вятър, градушка и проливен дъжд увреждат насажденията и добивите спадат“, казва Отерос. Тази година, в зависимост от региона, вероятно ще бъдат загубени средно между 10 до 20 % от реколтата от плодове. В допълнение, по-топлият климат насърчава масовото размножаване на средизменоморската плодова муха. Овощните и маслиновите дървета боледуват все по-често.

Лозовите насаждения също страдат от климатичните промени. Гроздето се нуждае от топлина и малко дъжд, за да узрее и да образува захари, но в същото време има нужда и от студ, за да поддържа нивото на киселинността в зърната си. Ако е прекалено студено, гроздето не узрява навреме, в резултат на което вината стават по-кисели. Ако е извънредно горещо, гроздето узрява прекалено рано. То образува твърде много захари, което при ферментацията води до по-висок процент алкохол. Бързо узрялото грозде също така не развива сложни вкусови нотки. Резултатът е вина без наситени и богати нюанси.

Намалена реколта

Дори ако глобалното затопляне бъде ограничено до по-малко от два градуса по Целзий, както е заложено в Парижкото споразумение, площите, традиционно засадени с лозови насаждения, ще намалееят с повече от половината. В Испания 65 % от сегашната обработваема площ вече не предлага достатъчно оптимални условия за отглеждането на качествени вина. Ако средната температура се повиши с още четири %, това ще доведе най-вероятно до силно намаляване на продукцията на вината от известния сорт Риоха.

Риоха е най-големият и най-прочутият винен регион в Испания, разположен в северната част на страната. Притежава Деноминация за произход D.O.Са, която се простира на 54.000 хектара около три различни общини (Ла Риоха, Навара и провинцията Алава. Има още три зони, на които е разделена, и това са Риоха Алта, Риоха Ориентал и Риоха Алавеса.

"Агро-индустриалният модел доведе до много обществени промени, включително промяната в модела на потребление. Този модел, базиран на изобилие, хомогенни и евтини суровини, насърчава консумацията на повече храна, без да се съобразява с местни сортове и сезонност на продуктите", се констатира в доклад, озаглавен "Агроекология" за охлаждане на планетата" от испанската екологична организация *Ecologistas en Acción*.